

Przewodnik współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
w ramach projektu numer 027/2005, realizowanego w ramach Programu Sąsiedztwa
Polska – Litwa – Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej Interreg III A

Tytuł projektu: „Rekonstrukcja międzynarodowego szlaku bursztynowego – etap I w Pruszczu Gdańskim”,

Inwestycja współfinansowana w ramach Programu Operacyjnego
„Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego”

BURSZTYNOWY PRZEWODNIK

TURISTINIS VADOVAS GINTARO KELIU
AMBER GUIDEBOOK
ЯНТАРНЫЙ ПУТЕВОДИТЕЛЬ

HISTORIA I DZIEDZICTWO KULTUROWE

W pierwszych wiekach naszej ery, na Pomorzu, krzyżowały się liczne szlaki handlowe Europy, w tym najstawniejszy Szlak Bursztynowy.

Miejsce, w którym leży Pruszcz Gdański, znajdowało się w starożytności na skrzyżowaniu szlaków lądowych i wodnych.

Zapewne już w ostatnich wiekach przed narodzeniem Chrystusa, skupienie osadnicze u ujścia Raduni stało się miejscem, gdzie można było zdobyć bursztyn. Początkowo najprawdopodobniej Celtowie zaopatrywali się nad Bałtykiem w surowy bursztyn w zamian oferując znakomitej jakości miecze żelazne, zapinki i naczynia z blach brązowych.

W pierwszym wieku naszej ery sytuacja zmieniła się – miejsce kupców celtyckich zaczęli zajmować kupcy wywodzący się z prowincji rzymskich. Drogami śródlądowymi, znanymi pod umowną nazwą Szlaku Bursztynowego, wędrowali oni od naddunajskich granic Imperium przez ziemie barbarzyńskie na północ.

Na wzrost znaczenia takich ośrodków handlowych jak ten istniejący na terenie Pruszcza wpływały nie tylko korzystne warunki geograficzne, ale także położenie w strefie pogranicza kulturowego, w miejscu dostępnym dla wszystkich przedstawicieli różnych plemion środkowej i północnej Europy. Starożytni mieszkańcy okolic Pruszcza potrafili wykorzystać dogodne położenie i zainteresowanie kupców swoim terenem. Odbywającej się wymianie handlowej zapewne nadali jakieś formy organizacyjne oraz stworzyli niezbędną infrastrukturę.

ISTORIJA IR KULTŪRINIS PAVELDAS

Pirmaisiais mūsų eros amžiais Pamaryje kryžiuosio daugybė Europos prekybinių kelių, tarp jų pats garsiausias Gintaro kelias. Gdanskio Pruščas stovi senovės sausumos ir vandens kelių sankirtoje.

Tikriausiai jau paskutiniaisiais priešistorinės eros amžiais gyvenvietė Radunės upės žiotyse tapo vieta, kur buvo galima įsigyti gintarą. Manoma, kad pirmieji Baltijos gintaru čia apsirūpindavo keltai, kurie mainais atveždavo geros kokybės geležinius kardus, seges ir bronzinius indus.

Pirmajame mūsų eros amžiuje pasikeitė situacija – keltų pirklių vietą užėmė pirkliai iš Romos imperijos provincijų. Nuo Dunojaus vagą siekiančių Imperijos sienų jie sausumos keliais, vadinamuoju Gintaro keliu, per barbarų teritorijas keliavo į kontinento šiaurę.

Tokių prekybos centrų kaip Pruščas reikšmės didėjimą lėmė ne tik palankios geografinės sąlygos bet ir vieta kultūrų paribyje, prieinama visiems įvairių Vidurio ir Šiaurės Europos genčių atstovams. Senovės Pruščo apylinkių gyventojai sugebėjo išnaudoti šią patogią padėtį ir privilioti pirklius. Prekybiniams mainams jie tikriausiai suteikė atitinkamą organizacinę formą ir sukūrė būtiną infrastruktūrą. Taip atsirado Plinijaus tekstuose minimas commerciume. Regis, kad šiandien artimiausia šiai sampratai yra faktoriija.

Iš pradžių pirklius domino neapdirbti gintaro luitai, vėliau pradėta prekiauti jo dirbiniais. Kaip toli siekė šios prekybos apimtys byloja faktas, kad šiandien tie dirbiniai randami ne tik Pamaryje, bet ir Skandinavijoje, Ukrainoje, prie Reino, Dunojaus vidur-

HISTORY AND CULTURAL HERITAGE

During first centuries AD, numerous trade routes crossed in Europe, including the most famous Amber Route.

The place where now Pruszcz Gdański is, in the Antiquity was located at the crossroads of land and water routes.

Probably already in last centuries before Christ, the settlement centre at the mouth of the Radunia river became the place where amber could be obtained. Most probably the Celts were first to equip themselves with raw amber, offering instead iron swords, clasps and dishes made of brown sheets, all of perfect quality.

In the first century AD the situation changed – the place of Celtic merchants began to be occupied by the merchants originating from Roman provinces. They were wandering along inland roads, commonly known as the Amber Route, from the Danubian borders of the Empire via barbarian lands towards the North.

Increase in the importance of such trade centres as the one existing on the area of Pruszcz was affected not only by beneficial geographical conditions, but also by its location within the zone of cultural borderland, in the place accessible for all representatives of various tribes of central and northern Europe. Ancient inhabitants of the surroundings of

Pruszcz could take advantage of beneficial location and interest of the merchants in the region. Trade exchange probably took up some organizational forms, followed by setting up necessary infrastructure. In that way there was created commercium mentioned in Plinius's texts. Today „factory” seems to be the best equivalent of that term.

ИСТОРИЯ И КУЛЬТУРНОЕ НАСЛЕДИЕ

В первые века нашей эры в Померании пересекались многочисленные торговые пути Европы, в том числе и самый знаменитый Янтарный путь.

Место, в котором расположен Прущ-Гданьски, в древности находилось на перекрестке сухопутных и водных дорог.

Вероятно, уже в последние века до рождения Христа скопление поселков у устья Радуня стало местом, где можно было добывать янтарь. Первоначально, по всей видимости, кельты запасались на берегу Балтийского моря необработанным янтарем, взамен предлагая железные мечи, застежки и посуду из бронзовых листов – все это превосходного качества.

В первый век нашей эры ситуация изменилась – место кельтских купцов начали занимать купцы из римских провинций. Они передвигались по речным дорогам, известным под условным названием Янтарного пути, начиная путешествие с придунайских границ Империи, через земли варваров, устремляясь на север.

На рост значения таких центров торговли, как тот, который существовал на территории Пруща-Гданьского, влияли не только благоприятные географические условия, но и положение в зоне граничащих друг с другом культур, в месте, доступном для всех представителей различных племен центральной и северной Европы. Древние жители окрестностей Пруща умели использовать удобное положение и заинтересованность купцов в этом районе. Они, по-видимому, придали существующему торговому обмену какую-то организационную форму, создав также необходимую инфраструктуру. Таким образом, образовалось «коммерциум», о котором упоминалось в текстах Плиния. Сегодня лучшим, как нам кажется, эквивалентом этого термина является фактория.

Купцы сначала приезжали за необработанными глыбами янтаря, а потом началась торговля готовыми изделиями. О масштабах торговли таковыми изделиями свидетельствует факт, что их находят не только в Померании, но и в Скандинавии, на Украине, на Рейне, на среднем Дунае, в Галлии и Британии. В III веке нашей эры Италия потеряла свое доминирующее экономическое значение, а прежний Янтарный путь, соединяющий побережье Балтийского моря с Италией, перестал играть столь существенную роль. Зато стали формироваться другие торговые пути:

Tak powstało commercium wspomniane w tekstach Pliniusza. Dzisiaj najlepszym odpowiednikiem tego terminu wydaje się być faktoria.

Początkowo kupcy przybywali po surowe bryty bursztynu, później handlowano gotowymi wyrobami. O zasięgu handlu tutejszymi wyrobami świadczy fakt, że znajdowane są one nie tylko na Pomorzu, ale też w Skandynawii, na Ukrainie, nad Renem, środkowym Dunajem, w Galii i Brytanii. W III wieku naszej ery Italia utraciła swoje dominujące znaczenie gospodarcze, a dawny szlak bursztynowy, łączący wybrzeże Bałtyku z Italią, stracił nieco na znaczeniu. Zaczęły za to kształtować się inne drogi handlowe – jedna z nich biegła drogą morską, wzdłuż południowych wybrzeży Bałtyku, przez cieśniny duńskie do wybrzeży Galii i Brytanii, a druga lądowa – w kierunku południowo-wschodnim, w górę Bugu, a następnie przez stepy czarnomorskie ku wybrzeżom Morza Czarnego.

Dzisiaj świadectwem dawnych czasów są przedmioty odnalezione podczas rozlicznych archeologicznych wykopalisk w Pruszczu Gdańskim. Nieprzeciętnej wartości i urody bizuteria, naczynia, monety są dzisiaj częścią bogatej ekspozycji w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku.

Jedną z najważniejszych dat w historii Pruszcza Gdańskiego jest rok 1307 – wtedy po raz pierwszy pojawiła się nazwa Pruszcz. Czterdzieści lat później zbudowano śluzę i wytyczono nowe koryto rzeki. Kanał dostarczał wodę pitną dla Gdańska oraz wodę potrzebną do napędzania urządzeń przemysłowych i wypełnienia fos miejskich. Wzrosła ranga miasta,

upyje, istorinėje Galijoje ir Britanijoje... III mūsų eros šimtmetyje Italijai praradus dominuojantį ekonominį vaidmenį, savo reikšmę prarado ir senasis Gintaro kelias, jungęs Baltijos pajūrį su Italija. Bet pradėjo formuotis nauji prekybos keliai – vienas jų – jūros kelias – vedė pietine Baltijos pakrante per Danijos sąsiaurius iki Galijos ir Britanijos krantų, kitas – sau-

sumos kelias – pietryčių kryptimi, Būgo pakrante, o toliau per Juodosios jūros stepes iki Juodosios jūros.

Šiandien apie tuos senus laikus byloja daiktai, rasti įvairių archeologinių kasinėjimų Gdanskio Prušče metu. Ypatingo grožio ir vertės papuošalai, indai, monetos šiandien sudaro turtingą Gdanskio Archeologijos muziejaus ekspoziciją.

Viena svarbiausių datų Gdanskio Pruščo istorijoje buvo 1307 metai – tuomet pirmą kartą buvo paminėtas Pruščo vardas. Keturiasdešimčia metų vėliau buvo pastatytas šluzas ir pažymėta nauja

At first merchants were coming to buy rough lumps of amber, then they traded ready-made goods. Range of trading goods from this area is proved by the fact that they are found not only in Pomerania but also in Scandinavia, Ukraine, at the Rhine, central Danube, in Gaul and Britain. In the 3rd century AD Italy lost its economic domination and former amber route linking the Baltic coast with Italy, slightly lost its importance. Instead, other trade routes began to be set up – one of them led on a waterway, along southern Baltic coasts, via Danish Straits to Gaul and Britain, and the other, the land road – in southern and eastern direction, up the Bug river and further via steppes of the Black Sea towards its coasts.

Today ancient times are proved by the items discovered during numerous archeological excavations in Pruszcz Gdański. Jewellery, dishes and coins of unique value and beauty presently constitute the part of a rich exhibition in the Museum of Archeology in Gdańsk.

One of the most important dates in the history of Pruszcz Gdański is the year of 1307 – then the name of Pruszcz Gdański appeared for the first time. Forty years later a sluice was constructed and a new riverbed was laid out. The channel supplied Gdańsk with drinking water necessary to drive industrial devices and filling in municipal moats. Importance of the city increased but at the same time it became endangered with attacks. In 1367, thanks to renewing the location right by a Teutonic Commander, Pruszcz became a village with full rights, numerous privileges but also obligations.

From that time till the 17th century the country was experiencing up and downs – intensive development was disrupted by incursions and banditries followed by the times of splendour. The vicinity of Gdańsk always had a positive impact.

The 19th century was the age of investment – it was then that a sugar-mill, school, hospital were founded, the road between Gdańsk and Tczew was hardened, a railway line was constructed. In 1920 Pruszcz was included in the area of the Free City of Gdańsk established on the basis of the Treaty of Versailles. It gave the beginning of the next favourable economic period in the history of Pruszcz – in the 20s there was built a power plant, mill as well as an airport.

It is not commonly known that in 1942 Pruszcz became a district of Gdańsk, constituting its dwelling and military background. War actions led to

один из них проходил по морю, вдоль южных берегов Балтики, через датские проливы, в направлении берегов Галлии и Британии, а другой – по континенту, в южно-восточном направлении, в верховье Буга, а затем через черноморские степи к побережью Черного моря.

Сегодня свидетельством древних времен являются предметы, найденные во время многочисленных археологических раскопок в Пруще-Гданьском. Чрезвычайно ценные и красивые ювелирные изделия, посуда и монеты являются сегодня частью богатой экспозиции Археологического музея в Гданьске.

Одна их важнейших дат в истории Пруща-Гданьского – это 1307 год. Именно тогда впервые возникло название «Прущ». Сорок лет спустя построили шлюз и назначили новое русло реки. Канал снабжал Гданьск питьевой водой, предоставляя также воду, необходимую для того, чтобы приводить в движение промышленное оборудование и заполнять городские рвы. Значение города росло, но одновременно увеличивался и риск атак. В 1367 г., благодаря обновлению тевтонским командором документа об основании города, Прущ стал полноправной деревней с многочисленными привилегиями, но и обязанностями.

С этого времени, вплоть до XVII века, у деревни были и успехи, и поражения – ее интенсивное развитие тормозили набеги и грабежи, после которых местность снова переживала подъем. Всегда, однако, положительное влияние оказывала близость Гданьска.

XIX столетие было веком инвестиций – тогда построили сахарный завод, школу, больницу, железнодорожную линию, укрепили дорогу из Гданьска в Тчев. В 1920 г. Прущ оказался на территории свободного города Гданьска, созданного в силу Версальского мирного договора. Это было началом очередного благоприятного экономического периода в истории Пруща – в двадцатые годы была построена электростанция, мельница и аэропорт.

Мало известен факт, что в 1942 г. Прущ стал районом Гданьска, становясь его квартирным и военным «резервом». Военные действия привели к значительным разрушениям и существенно сократили число жителей. После войны Прущ стал уже самостоятельным городом, а в 1951 г. к его названию было добавлено прилагательное «Гданьски». Послевоенная история Пруща связана как с промышленным развитием, так и с сельским хозяйством.

ale jednocześnie narażone ono zostało na ataki. W 1367 r., dzięki odnowieniu lokacji przez komtura krzyżackiego, Pruszcz stał się pełnoprawną wsią z licznymi przywilejami, ale i obowiązkami.

Od tego czasu aż po wiek XVII wieś przechodziła wzloty i upadki – intensywny rozwój przerywany był najazdami i rabunkami, po których znowu wracały czasy świetności. Pozytywnie oddziaływało jednak zawsze sąsiedztwo Gdańska.

Wiek XIX to wiek inwestycji – powstała wówczas cukrownia, szkoła, szpital, utwardzona została droga gdańsko-tczewska, zbudowano linię kolejową. W roku 1920 Pruszcz znalazł się w obszarze utworzonego na mocy traktatu wersalskiego Wolnego Miasta Gdańska. Był to początek kolejnego pomyślnego okresu ekonomicznego w dziejach Pruszcza – w latach dwudziestych zbudowano elektrownię, młyn, a także lotnisko.

Mało znanym jest fakt, że w roku 1942 Pruszcz stał się dzielnicą Gdańska, stanowiąc jego zaplecze mieszkaniowe i militarne. Działania wojenne spowodowały duże zniszczenia, znacznie zmniejszyła się także liczba mieszkańców. Po wojnie Pruszcz został już samodzielnym miastem, a w roku 1951 uzyskał do swej nazwy dopisek Gdański. Powojenna historia Pruszcza związana jest zarówno z rozwojem przemysłowym, jak i rolnictwem.

Obecnie Pruszcz jest gminą miejską, terytorialnie zajmującą obszar miasta. Po reformie administracyjnej stał się na powrót siedzibą powiatu gdańskiego.

upės vaga. Kanalas tiekė Gdanskui geriamą vandeni ir vandenį pramonės įrengimų darbui bei miesto gynybinių griovių užpildymui. Išaugo miesto reikšmė, bet tuo pačiu jis tapo puldinėjimų objektu. 1367 m., Kryžiuočių komturui atnaujinus Magdeburgo savi valdos teisę, Pruščas tapo pilnateisiu kaimu, turinčiu daugybę privilegijų, bet taip pat ir pareigų. Nuo to laiko iki XVII amžiaus kaimas pergyveno pakilimus ir nuosmukius – intensyvių vystymąsi nutraukdavo antpuoliai ir plėšimai, po kurių vėl grįždavo klestėjimo laikai. Visad, tačiau, teigiamai veikė Gdansko kaimynystė.

XIX šimtmetis – tai investicijų amžius – iškilo cukraus fabrikas, mokykla, ligoninė, buvo sutvirtintas Gdansko-Tčevo kelias, nutiesta geležinkelio linija. 1920 metais Pruščas atsidūrė pagal Versalio taikos sutartį laisvojo miesto statusą įgavusio Gdansko teritorijoje. Tai buvo dar vieno sėkmingo ekonominio laikotarpio Pruščo istorijoje pradžia. Dvidešimtaisiais metais Prušče buvo pastatyta elektrinė, malūnas bei oro uostas. Mažai žinoma detalė yra faktas, kad 1942 metais Pruščas tapo Gdansko miesto mikrorajonu – gyvenamųjų būstų ir militarinių užnugariu. Karo veiksmams nuniokojo Pruščą, žymiai sumažėjo ir jo gyventojų skaičius. Po karo Pruščas tapo savarankišku miestu, o 1951 metais prie miesto pavadinimo buvo pridėtas prierašas „Gdansko“. Pokario Pruščo istorija susijusi tiek su pramonės, tiek su žemės ūkio plėtra.

Dabar Pruščas yra miesto gmina, teritorinėse miesto ribose. Po administracinės reformos jis vėl tapo Gdansko apskrities administraciniu centru.

much damage and the population also was seriously reduced. After the war Pruszcz became an independent town and in 1951 its name gained the epithet "Gdański". The history of Pruszcz after the war is connected both with industrial development as well as with agriculture.

Nowadays Pruszcz is a municipal gmina (smallest administrative unit of Poland), whose territory corresponds to the area of a town. After the administrative reform it once again became the seat of the powiat of Gdańsk.

TOURIST PRODUCTS OF PRUSZCZ Pruszcz Gdański – the town of tourist changes.

Architectural pearl of Pruszcz is the 14th century majestic Saint Cross church. This most famous historical monument in Pruszcz is in the vicinity of the Radunia Channel built in the Teutonic times.

A newest tourist attraction of Pruszcz is the amber route for pedestrians and cyclists (Via Ambra) about 2600 m long, which leads to the International Baltic Park of Culture. The park includes the whole sports and recreation complex: amphitheatre, skatepark, playgrounds and the Four Seasons garden. The investment was implemented within the project entitled Reconstruction of the International Amber Route – 1st stage in Pruszcz Gdański cofinanced from the European Regional Development Fund within the Interreg III A/TACIS CBC programme of neighbourhood between Poland, Lithuania and Kaliningrad Oblast of the Russian Federation.

Undoubtedly a trade factory from Roman times will become a tourist attraction. A Roman settlement will be restored according to ancient techniques. It will be a place full of life, where history will intertwine with present times and allow the visitors to feel the atmosphere of ancient times. The factory's area will be used to organize site events, happenings and artistic undertakings. The factory will include a trade hall – a place where local merchants were meeting trade middlemen from Roman provinces, cottages of a smith, cooper, amber maker and farmer, as well as workshops of gold, glass, weaving, horn and a place where gold was melted. Interiors will be equipped with exhibits – among others faithful reconstructions of people living in former times. One of greatest attractions of the factory will be a haven with replicas of former boats and a stone henge relating to former beliefs.

В настоящее время Прущ является городской гминой, территория которой входит в состав города. После административной реформы Прущ снова стал центром гданьского повята.

ТУРИСТИЧЕСКИЕ ПРОДУКТЫ ПРУЩА Прущ-Гданьски – город туристических перемен.

Архитектурной жемчужиной Пруща является относящийся к XIV веку величественный костёл Воздвижения Святого Креста. Самый знаменитый архитектурный памятник Пруща находится рядом с каналом Радуня, построенным во времена Тевтонского ордена.

Новейшее туристическое развлечение Пруща – пешеходно-велосипедный янтарный путь (Via Ambra) общей длиной в ок. 2600 м, который ведет в Международный балтийский парк культуры. В этом парке находится целый спортивно-рекреационный комплекс: амфитеатр, скейтпарк, футбольные площадки, сад «Четыре времена года». Эта инвестиция осуществлялась в рамках проекта под названием «Реконструкция международного янтарного пути» (I этап в Пруще-Гданьском), который софинансируется за счет бюджета Европейского фонда регионального развития в рамках Программы соседства Польша-Литва-Калининградская область Российской Федерации Интеррег III А/ТАСИС СБС.

Большим интересом среди туристов будет пользоваться, несомненно, торговая фактория римского периода. С соответствия с древней техникой будет воссоздано римское поселение. Оно станет местом, где кипит жизнь, где история переплетается с настоящим, где посетители чувствуют дух древних времен. Территория фактории будет использоваться для организации встреч на свежем воздухе, хэппенингов и художественных мероприятий. В фактории будет, в частности, торговый зал – место встечи местных купцов с посредниками в торговле с римскими провинциями, избы кузнеца, бондаря, янтарных дел мастера и хлебопашца, а также мастерские – золотильщика, стекольщика, ткача и роговых дел мастера и, кроме того, место для выплавки железа. В интерьерах будут находиться экспонаты – в том числе, достоверные реконструкции персонажей давних времен. Одним из интереснейших мест фактории будет пристань с репликами древних лодок и каменный круг, который некогда использовался в древних обрядах.

PRODUKTY TURYSTYCZNE PRUSZCZA Pruszcz Gdański – miasto turystycznych przemian.

Architektoniczną perłą Pruszcza jest XIV-wieczny, majestatyczny kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego. Najstynniejszy pruszczański zabytek sąsiaduje ze zbudowanym w czasach krzyżackich Kanątem Raduni.

Najnowszą turystyczną atrakcją Pruszcza jest pieszo-rowerowy szlak bursztynowy (Via Ambra) o łącznej długości ok. 2600 m, który prowadzi do Międzynarodowego Bałtyckiego Parku Kulturowego.

W parku znajduje się cały zespół sportowo-rekreacyjny: amfiteatr, skatepark, boiska, ogród Cztery Pory Roku. Inwestycję tę zrealizowano w ramach projektu pn. Rekonstrukcja międzynarodowego szlaku bursztynowego – etap I w Pruszczu Gdańskim współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach programu sąsiedztwa Polska-Litwa-Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej Interreg III A/TACIS CBS.

Niewątpliwą atrakcją dla turystów będzie faktoria handlowa z czasów rzymskich. Wedle dawnych technik odtworzona zostanie rzymska osada. Będzie to miejsce pełne życia, miejsce gdzie historia splatać się będzie z teraźniejszością, gdzie odwiedzający czuć będą ducha dawnych czasów. Teren faktorii będzie wykorzystywany do organizacji imprez plenerowych, happeningów i przedsięwzięć artystycznych. W faktorii znajdzie się m.in. hala targowa – miejsce spotkania kupców lokalnych z pośrednikami w handlu z prowincjami rzymskimi, chata kowala, bednarza, bursztynnika i rolnika oraz warsztaty – złotniczy, szklarski, tkacki, rogowniczy i miejsce wytopu żelaza. Wnętrza wyposażone zostaną w eksponaty – między innymi wierne rekonstrukcje postaci z dawnych czasów. Jedną z większych atrakcji faktorii będzie przystań z replikami dawnych łodzi i nawiązujący do dawnych wierzeń kamienny krąg.

PRUŠČO TURISTINIAI PRODUKTAI Gdansk Pruscha – turistinių permąnų miestas.

Pruščo architektūros perlas – didinga XIV amžiaus Šventojo kryžiaus išaukštinimo bažnyčia. Garbiausias Pruščo architektūros paminklas stovi šalia kryžiuočių laikais pastatyto Radunės kanalo.

Naujausia Pruščo turistinė įdomybė – tai 2600 m. ilgio pėsčiųjų – dviračių Gintaro kelias (Via Ambra), vedantis į Tarptautinį Baltijos kultūros parką. Parke yra sporto ir rekreacijos kompleksas: amfiteatras, riedučių parkas, sporto aikštelės, sodas „Keturi Metų laikai“. Investicija buvo įgyvendinta pagal projektą Tarptautinio gintaro kelio rekonstrukcija – I etapas Gdansk Pruscha, bendrai finansuojamą Europos Regioninės plėtros fondo pagal Lenkijos-Lietuvos-Rusijos Federacijos Kaliningrado srities kaimynystės programą Interreg III A/TACIS CBS.

Neabejotina turistinė įdomybe bus romėnų laikų prekybos faktoriija. Pagal senovines technologijas bus atkurta romėnų gyvenvietė. Tai bus judri, gyvybinga vieta, kur istorija bus susipynusi su šiandiena, kur lankytojas galės pajusti senovės laikų dvasią. Faktoriijos teritorija bus naudojama pramoginių, meninių ir kultūrinių renginių organizavimui. Faktoriijoje tarp kitų bus įrengta istorinė dengta prekyvietė – vietos pirklių susitikimų su prekybos pasiuntiniais iš romos provincijų vieta; kalvio, kubiliaus, gintaro meistro ir žemdirbio trobelės; auksakalių, stiklių, audėjų, geriamųjų ragų amatininkų dirbtuvės ir geležies lydymo vieta. Interjero ekspozicijas papildys tiksliai atkurti senovės laikų personažai. Viena didesnių faktoriijos įdomybių bus uostas su senovinių valčių kopijomis ir akmenų ratas – senovės tikėjimų apeigų vieta.

HISTORIA I DZIEDZICTWO

Gmina Šilutė leży w zachodniej części Litwy. Od Morza Bałtyckiego oddziela ją Zalew Kuroński i piaszczysta mierzeja Neringa. W IX w. z Morza Bałtyckiego poprzez Zalew Kuroński i dalej Niemnem wiódł stary szlak handlowy Wikingów. W czasach prehistorycznych obszar obecnego Šilutė nazywany był ziemią Łamata (*terra Lamotina, Lamatto*), co znaczy miejsce niskie i bagniste. Graniczył z ziemiąmi Prusów, Kurów i Żmudzinów. Po zawarciu pokoju

ISTORIJA IR KULTŪRINIS PAVELDAS

Rajonas. Šilutės rajonas yra vakarinėje Lietuvos Respublikos dalyje. Nuo Baltijos jūros jį skiria Kuršių marios ir smėlėtoji Kuršių nerija. IX a. iš Baltijos jūros per Kuršių marias Nemunu aukštyn vedė senas vikingų prekybinis kelias. Priešistorės laikais dabartinė Šilutės rajono teritorija buvo vadinama Lamata, kuri reiškė – žema, pelkėta vieta. Ji ribojosi su prūsų, kuršių bei žemaičių genčių žemėmis. Po 1422 m. Melno taikos sutarties, teritorija, kur dabar yra Šilutės, Klaipėdos,

melneiškiego w 1422 r. obszar obejmujący współcześnie miejscowości Šilutė, Kłajpedę i Pagėgiai przeszedł we władanie Zakonu Krzyżackiego i nazywano go Małą Litwą. W 1923 r. ziemia ta została przyłączona do Republiki Litewskiej, a określenie Mała Litwa używane jest obecnie w odniesieniu do starych tradycji tego regionu.

Heydekrug. W roku 1511 Georg Tallat kupił karczmę razem z ziemią i prawem do wolnego połowu ryb. W tym malowniczym zakątku pierwszą karczmę otworzył pod nazwą Heydekrug (Šilokarčema/Szyłokarčema). Odbывал się tam znany targ rybny, który przyciągał okolicznych rybaków. Mający 500-letnią historię targ nadal funkcjonuje. W 1910 r. trzy okoliczne wsie: Heydekrug, Žibai i Verdainė połączyły się i otrzymały prawa miejskie jako Heydekrug.

Šilutė. W 1923 r. po przyłączeniu regionu kłajpedzkiego (części Małej Litwy) do Litwy Heydekrug przemianowano na Šilutė.

Gmina Šilutė wyróżnia się spośród innych gmin Litwy zwłaszcza różnorodnością i wielością obiektów dziedzictwa kulturalnego. Obecnie do Rejestru Dóbr

Pagėgių rajonai, atiteko kryžiuočių ordinui ir istorijos bėgyje įgavo Mažosios Lietuvos vardą. 1923 Šis kraštas buvo prijungtas prie Lietuvos Respublikos, o Mažosios Lietuvos sąvoka šiuo metu vartojama apibūdinti šio krašto senąsias kultūrinės tradicijas.

Heydekrug. Georg Tallat 1511 metais įsigijo smulkę kartu su žeme ir teise laisvai žvejoti. Šioje gražioje vietoje įsikūrė pirmoji smulkė, gavusi Heydekrug (Šilokarčema) vardą. Heydekrug veikė garsus žvejų turgus, į kurį valtimis suplaukdavo aplinkinių teritorijų žvejai. Turgus gyvavo 500 metų ir yra iki šiol. Trys kaimyniniai kaimai Heydekrug, Žibai ir Verdainė 1910 metais susijungė į vieną ir Heydekrug buvo suteiktos miesto teisės.

Šilutė. 1923 m. Klaipėdos kraštą (dalį Mažosios Lietuvos) prijungus prie Lietuvos, Heydekrug pervadinta į Šilutę.

Šilutės rajonas kitaip nei kiti Lietuvos rajonai išsiskiria ypatinga kultūros paveldo objektų įvairove ir gausa. Šiuo metu rajone yra 216 kultūros paveldo objektų, įrašytų į Lietuvos Respublikos Kultūros vertybių registrą.

HISTORY AND HERITAGE

Šilutė district is located in the western part of Lithuania. Curonian Lagoon and a sandy spit Neringa separate the district from the Baltic Sea. In IX century from Baltic Sea across the Curonian Lagoon up the Nemunas went the old trading road of Vikings. In pre-history times the area of the current Šilutė district was called Lamata land (archeologically defined culture), which means a low and marshy place. It had borders with the lands of Prussian, Curonian and Samogitian tribes. After the Meln peace treaty in 1422 territory where nowadays is Šilutė, Klaipėda, Pagėgiai regions went to Teutonic Order and assumed the name of Small Lithuania. In 1923 this land was joined to Lithuanian Republic, and the concept of Small Lithuania now it is used to describe the old traditions of this land.

Heydekrug. In 1511 Georg Tallat purchased the pub together with the land and the right for free fishing in 1511. In this picturesque place the first pub was opened under a name of Heydekrug (Šilokarčema). In Heydekrug the famous market of fishermen took place that attracted the fishermen from all the surroundings. The market existed 500 years and it still exists. Three nearby villages Heydekrug, Žibai and Verdainė joined into the one in 1910 and have got the rights of the town, called Heydekrug.

Šilutė. In 1923 after Klaipėda region (a part of Small Lithuania) joined Lithuania, Heydekrug was renamed into Šilutė.

Šilutė district, as distinct from other Lithuanian district, is distinguished by its particular variety and abundance of cultural heritage objects. Currently there are 216 cultural heritage objects, recorded into Cultural Valuables Registry of the Republic of Lithuania.

The variety of cultural heritage is impressive, because the district comprises marine heritage objects:

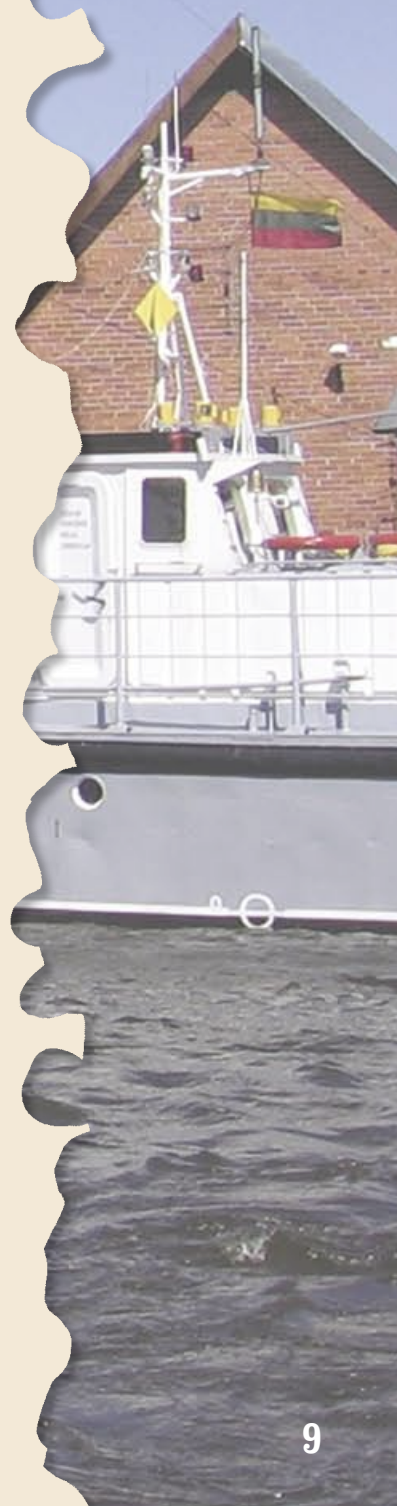
ИСТОРИЯ И НАСЛЕДИЕ

Шилутский район расположен в западной части Литвы. Он отделен от Балтийского моря Куршским заливом и городом Няринга на Куршской косе. В IX веке именно здесь – начиная с Балтийского моря, через Куршский залив, вдоль Немана – проходил старинный торговый путь викингов. В доисторические времена территория нынешнего Шилутского района называлась terra Lamata (культура, открытая археологами), что переводится как «низменная и болотистая местность». Она граничила с регионами, которые населяли племена пруссов, куршей и жмудинов. После Мельнского договора, заключенного в 1422 г., район, в котором сегодня находятся города Шилуте, Клайпеда и Пагегаяй, перешел во владение Тевтонского ордена и получил название «Малая Литва». В 1923 г. эту территорию присоединили к Литовской Республике, а термин «Малая Литва» сегодня используется для описания древних традиций этого края.

Хайдекруг. В 1511 г. Георг Таллат купил корчму вместе с земельным участком и правом на свободную рыбную ловлю. Именно в этой живописной местности была открыта первая корчма под названием Хайдекруг (Шилокарчема). Здесь находился также известный рыбацкий базар, на который съезжались все окрестные рыбаки. Базар существовал 500 лет и существует по сей день. В 1910 г. три соседние деревни – Хайдекруг, Шиббэн и Верден – объединились и получили права города, который назвали Хайдекруг.

Шилуте. В 1923 г., после присоединения района Клайпеды (части Малой Литвы) к Литве, Хайдекруг переименовали в Шилуте.

Шилутский район, в отличие от других литовских районов, выделяется разнообразием

Kultūry Republiki Litwy įrašyti yra 216 objektų kultūrinio paveldo iš šio regiono.

Rūpinamasis kultūrinio paveldo yra impo-
nuojama, ponėvaz skladajasi na nią objekty zviązane
z morzem: latarnie w Ventė i Uostadvaris, system šlu-
z z XVIII w., osady dawných rybaków Minija i Skirvytėlė
oraz wiele obiektów archeologicznych. Największe ich
nagromadzenie (281 obiektów) znajduje się na sta-
rym cmentarzu w Šilutė.

Gmina Šilutė leży na pograniczu byłego Wielkiego
Księstwa Litewskiego i Małej Litwy, czego świadectwo
stanowią zabudowania, które dotwały do naszych
czasów. Przenikanie się dwóch kultur jest najmocniej
zauważalne na przykładzie posiadłości i otaczających
je parków: wpływy żmudzińskie (dolnolitewskie) są
widoczne w posiadłościach miejscowości Švėkšna,
Vilkėnai, Stempliai, a małolitewskie – w Šilutė i Maci-
kai. Istniejącą niegdyś wielokulturowość można zaob-
servować w historycznej części miejscowości Švėkšna,
gdzie obok siebie usytuowane są synagoga, kościół
ewangelicko-luterański i neogotycki kościół katolicki.

Zainteresowani dziedzictwem historycznej Małej
Litwy mogą zwiedzić wciąż istniejące dawne budyn-
ki, młyny, ocalałe osady, tj. miasto Šilutė oraz Rusnė,
Katyčiai.

W gminie Šilutė utworzono interesującą, unikatową sieć ośrodków kulturalnych, na którą składają się: Centrum Kulturalne Vydūnas w Kintai, Centrum Kulturalne Regionu Żmudzińskiego, Centrum Informacyjne i Kulturalne „Na Wyspie” w Rusnė, Centrum Tradycji Dawnej Wsi w Bikėvėnai, muzeum w Šilutė oraz Biblioteka Publiczna im. Fridrichasa Bajoraitisa. Każda z tych instytucji kultywuje unikatowe tradycje regionu Šilutė. W Centrum Informacyjnym i Kulturalnym „Na Wyspie” w Rusnė odtworzone zostały tradycje związane z żegluga i rybołówstwem, Centrum Vydūnas w Kintai znajduje się w starej szkole, w której niegdyś uczył znany filozof Vydūnas. Odbywają się tutaj słynne międzynarodowe emalierskie warsztaty artystyczne „Lit-toral signs”. Promocją kultury Małej Litwy i jej popularyzacją zajmują się także muzeum w Šilutė oraz Biblioteka Publiczna im. F. Bajoraitisa. Natomiast żmudzińska kultura, tradycja i zwyczaje z regionu Šilutė są kultywowane przez Centrum Starej Tradycji Wsi oraz Żmudzińskie Centrum Kulturalne.

Ispūdinga yra ir kultūros paveldo įvairovė, ka-
dangi rajone yra jūrinio paveldo objektų: Ventės ir
Uostadvario švyturiai, XVIII a. vandens kėlimo stotis,
senųjų žvejų gyvenvietės – Minija ir Skirvytėlė, daug
archeologijos, mitologijos objektų. Neatsiejama Šilu-
tės krašto kraštovaizdžio dalis – senosios kapinaitės,
kurių yra net 281.

Šilutės rajone susikerta istorinės Didžioji ir Mažoji
Lietuvos ir tai aiškiai atsispindi mūsų dienas pasieku-
siuose paveldo objektuose. Šių dviejų kultūrų sankirta
akivaizdiausia dvaruose ir jų parkuose: žemaitiškąją
rajoną dalį atspindi Švėkšnos, Vilkėnų, Stemplių dva-
rai, o Mažosios Lietuvos – Šilutės ir Macikų dvarai.
Egzistavusį istorinį multikultūriškumą šiandien gali-
ma pamatyti Švėkšnos miestelio istorinėje dalyje, kur
šalia stovi ir žydų sinagoga, ir evangelikų liuteronų
bažnyčia ir neogotikinė katalikų bažnyčia.

Besidomintys istorinės Mažosios Lietuvos paliki-
mu čia galės aplankyti išlikusius senuosius pasta-
tus, tiltus, malūnus, taip pat išlikusias gyvenvietės,
t. y. Rusnė, Katyčius ir Šilutės miestą.

Šilutės rajone yra sukurtas įdomus ir unikalus
kultūros centrų tinklas: Kintų Vydūno kultūros cen-
tras, Žemaičių krašto etnokultūros centras, Salos
etnokultūros ir informacijos centras, Senųjų kaimo
tradicijų centras, Šilutės muziejus ir Fridricho Bajo-
raitio viešoji biblioteka. Kiekviena kultūros įstaiga
puoselėja unikalius Šilutės krašto tradicijas: Rusnės
miestelyje esantis Salos etnokultūros ir informacijos
centras atgaivina laivininkystės, žvejybos tradicijas;
Kintų Vydūno kultūros centras įsikūręs senojoje mo-
kykloje, kurioje mokytojavo garsus filosofas Vydūnas,
todėl čia įkurtas jo muziejus. Taip pat šis centras
garsus savo tarptautiniu emalio pleneru „Pamario
ženklai”. Prie Mažosios Lietuvos kultūros atgaivinimo
ir populiavimo prisideda Šilutės muziejus bei F. Bajo-
raitio biblioteka. O žemaitiškos Šilutės krašto dalies

lighthouses of Ventė and Uostadvaris, water elevation system of the XVIII century, settlements of antique fishers – Minija and Skirvytėlė, many archeological and mythological objects. The concurrent of Šilutė landscape – is old graveyards that we have even 281.

The Grand Duchy of Lithuania and Lithuania Minor cross in Šilutė district and it is clearly reflected in the heritage objects, which have reached our days. The intersection of the two cultures is the most visible in the estates and their parks: the Samogitian (lower Lithuanian) part of the district is reflected in the estates of Švėkšna, Vilkėnai, Stempliai, and two of Lithuania Minor – in the estates of Šilutė and Macikai. The former historical multiculturalism can be observed in the historical part of Švėkšna town today, where Jewish Synagogue, Evangelic Lutheran Church and Neogothic Catholic Church are situated near each other.

Those, who are interested in the heritage of the historical Lithuania Minor, can visit here remaining antique buildings, mills, as well as extant settlements, i.e. Rusnė, Katyčiai and Šilutė city.

There has been created an interesting and unique network of cultural centres in Šilutė district: Vydūnas cultural centre of Kintai, ethno-cultural centre of Samogitian region, Island ethno-culture and information centre, the centre of old village traditions in Bikavėnai, Šilutė museum and public library of Fridrichas Bajoraitis. Each cultural institution enshrines unique traditions of Šilutė region. Island ethno culture and information centre in Rusnė recreate shipping, fishing traditions, Kintai Vydūnas cultural centre is established in old school, where taught famous philosopher Vydūnas, so the museum is established there. This centre is also famous with its international enamel art workshop "Littoral signs". Šilutė museum and F.Bajoraitis public library also promote the recreation and popularization of Small Lithuania culture. And Samogitian culture, traditions and customs of Šilutė region are enshrined by Old village traditions cultural centre and Samogitians ethno cultural centre.

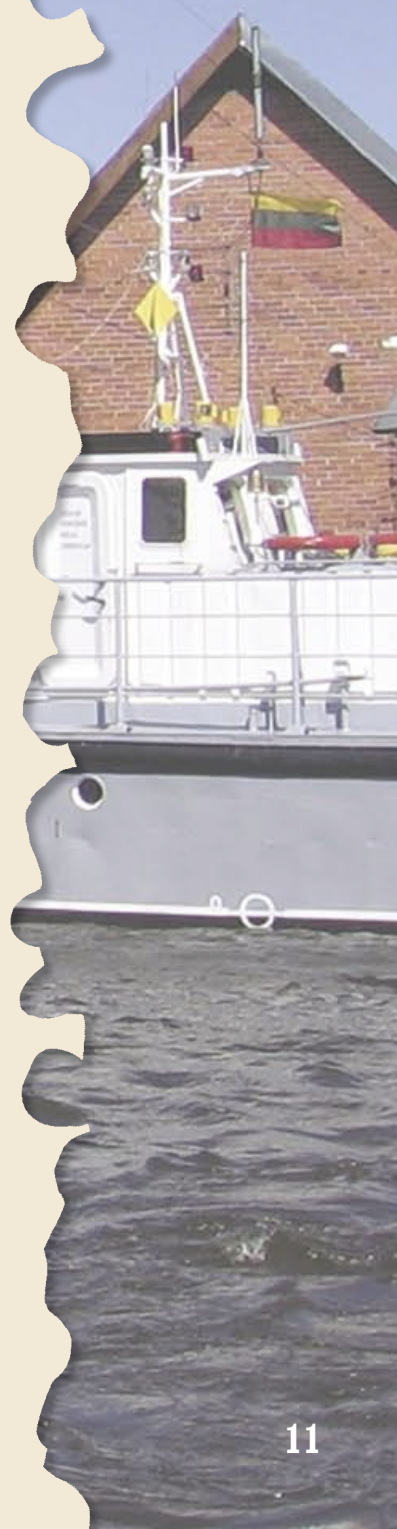
тью и обилием объектов культурного наследия. В настоящее время там находится 216 таких объектов, включенных в Регистр культурных ценностей Литовской Республики.

Разнообразие культурного наследия впечатляет, поскольку на вышеупомянутой территории находятся ценные морские объекты: маяки на полуострове Вентес и в Уостадаврисе, система контроля уровня воды, относящаяся к XVIII веку, поселения древних рыбаков – Миния и Скирвителе, и много археологических и мифологических объектов. Отличительной чертой Шилутского пейзажа являются старые кладбища: их число составляет 281 этого рода объектов.

Великое княжество Литовское и Малая Литва пересекаются в Шилутском районе, что находит отражение в объектах культурного наследия, сохранившихся по сегодняшний день. Взаимодействие обеих культур особенно заметно в земельных владениях и окружающих их парках: жмудская (нижняя Литва) часть района сохранилась в усадьбах Швекшна, Вилкенай, Стемпляй, а две части Малой Литвы – в усадьбах Шилуте и Мацикай. Тогдашний исторический мультикультурализм можно обнаружить в старинной части сегодняшнего города Швекшна, где недалеко друг от друга возвышаются еврейская синагога, евангелическая лютеранская церковь и неоготический католический костел.

Тем, кто интересуется культурным наследием исторической Малой Литвы, советуем посетить уцелевшие старинные здания, мельницы, а также сохранившиеся поселения, например, Русне, Катичай и Шилуте.

В Шилутском районе образовалась интересная и уникальная сеть культурных центров: Центр культуры Видунаса в Кинтай, Этнокультурный центр жмудского района, Островной этнокультурный и информационный центр, Центр старинных деревенских традиций в Бикавенай, Краеведческий музей в Шилуте и публичная библиотека им. Фридрихаса Байорайтиса. Каждое из учреждений культуры является кладезью уникальных традиций Шилутского района. Островной этнокультурный и информационный центр в Русне воссоздает кораблестроительные и рыболовные традиции. Центр культуры Винудаса в Кинтай был основан в старой школе, в которой учился известный философ Видунас – поэтому здесь и открыли музей. Этот центр известен также своим международным семинаром-практикумом по варке эмали. Кроме того, деятельность Краеведческого музея в Шилуте и публичной библиотеки им. Ф. Байорайтиса имеет

GMINA ŠILUTĖ – ATRAKCJE TURYSTYCZNE Šilutė – wschodząca gwiazda na europejskiej mapie turystycznej

Rada Gminy Šilutė przedstawia plan rozwoju strategicznego na lata 2005–2014. Jego kluczowym punktem jest program „Region Šilutė – wschodząca gwiazda na europejskiej mapie turystycznej”. Władze samorządowe uczestniczą w różnorodnych programach UE i przedstawiły już kilka projektów mających na celu rozwój turystyki masowej. Rada podjęła decyzję o kontynuacji działań na rzecz rozwoju turystyki wodnej poprzez odbudowanie nabrzeży oraz utworzenie regionalnego ośrodka kulturalno-turystycznego Małej Litwy w posiadłości H. Scheu w Šilutė. Rada i administracja samorządowa dokładają starań, aby turyści odwiedzający region Pamaris wywieźli stamtąd niezapomniane wrażenia.

Kultura regionu Pomorza odznacza się nie tylko szczególnym dziedzictwem kulturowym, ale również

kultūrą, tradiciją ir papročius puoselėja Senujų kaimo tradicijų kultūros centras ir Žemaičių krašto etnokultūros centras.

ŠILUTĖS RAJONAS – KYLANTI ŽVAIGŽDĖ EUROPOS TURIZMO ŽEMĖLAPYJE

Šilutės rajono savivaldybės taryba patvirtino Šilutės rajono strateginį plėtros planą 2005–2014 metams. Šio plano pagrindinė vizija – „Šilutės kraštas – ryškėjanti žvaigždė Europos turizmo žemėlapyje”. Savivaldybė dalyvauja įvairiuose Europos Sąjungos fondų programose, nemažai pateikė projektų viešajam turizmui gerinti. Numatyta tęsti vandens turizmo infrastruktūros tinklo sukūrimo procesą, rekonstruojant prieplaukas rajone; Šilutės H.Šojaus dvare įkurti Mažosios Lietuvos regioninę kultūros ir turizmo centrą. Savivaldybės taryba ir administracija pasiruošusi dirbti taip, kad Pamaris krašte apsilankę turistai patirtų neužmirštamą įspūdį.

odvažnėmis inovacijomis, ktoré przewiduje strategiczny plan rozwoju, a także duchem demokracji, przedsiębiorczości, swobody ekspresji i żywymi związkami z kulturą narodową i europejską.

Wyjątkowe położenie geograficzne, niezapomniane krajobrazy oraz unikatowość kulturowa sprawiają, że region Šilutė jest obszarem atrakcyjnym i obiecującym dla rozwoju turystyki. Pomorze oraz Niemen i jego delta każdego roku przyciągają turystów z Litwy i zagranicy. Dodatkowym atutem regionu Pomorza jest to, że sezon turystyczny jest tutaj znacznie dłuższy niż gdziekolwiek indziej na Litwie. Rozpoczyna się wraz z podróżami śniatków po zalanych drogach i polach, trwa latem, kiedy rozkoszować się można wspaniałą przyrodą i bogatym dziedzictwem historyczno-kulturowym regionu, a kończy łowieniem ryb w przereblach na Zalewie Kurońskim.

Pamaris krašto kultūra, išsiskirianti ne tik savitu kultūriniu palikimu, bet ir drąsiomis naujovėmis, numatytomis strateginiame plėtros plane, siekiamybėmis demokratiškumo, verslumo, raiškos įvairovės, prasmingo įsiliesimo į savo tautos ir Europos kultūrą.

Šilutės kraštas savo išskirtine geografine padėtimi, unikaliu kraštovaizdžiu ir savita etnokultūra patrauklus ir perspektyvus turizmo verslui. Pamaris, Nemunas ir jo delta jau dabar kasmet traukia poilsiautojus ir iš Lietuvos, ir iš užsienio. Dar vienas išskirtinis Pamaris krašto bruožas yra tas, kad čia turizmo sezonas gali būti daug ilgesnis, negu bet kur kitur Lietuvoje: pradedamas ekstremalių pojūčių mėgėjų pasivažinėjimais potvynių užlietais keliais ir pievomis, tęsiamas tradiciniais vasaros malonumais puikioje gamtoje ir susipažinimu su turtingu krašto istoriniu-kultūriniu paveldu, o baigiamas poledine žūkle Kuršių mariose.

ŠILUTĖ DISTRICT – TOURISTIC PRODUCT Šilutė – a raising star in the map of European tourism

The board of Šilutė district municipality confirmed strategic development plan of Šilutė district for 2005–2014. The main prospect of this plan – “Šilutė region – a raising star in the map of European tourism”. The municipality is participating in various programs of EU funds and has already submitted quite a few projects in order to improve the public tourism. The board decided to continue the process of water tourism facilities system development by restoring the docks in the region and to found regional cultural and tourism centre of Lithuania Minor in the Šilutė estate of H. Scheu. The board and administration of municipality is ready to work so that the tourists, visiting the Pamaris region, would be unforgettably impressed.

The culture of the Pamaris region is distinguished not only by its peculiar cultural heritage, but also by its brave innovations, anticipated in the strategic development plan, by its objectives of democracy, enterprise, variety of expression, meaningful integration into the culture of the nation and Europe.

Exceptional geographical location, unique landscape and original ethno-culture of Šilutė region make it attractive and promising for the tourism business. The Pamaris, the Nemunas and its delta attract tourists from Lithuania and abroad every year. One more exceptional feature of the Pamaris region is that the tourism season can be much longer here than anywhere in Lithuania: it starts with driving on flooded roads and fields for deer, continues summer pleasures in the wonderful nature and introduction to rich historical-cultural heritage of the region, and ends with ice-fishing on the Curonian Lagoon.

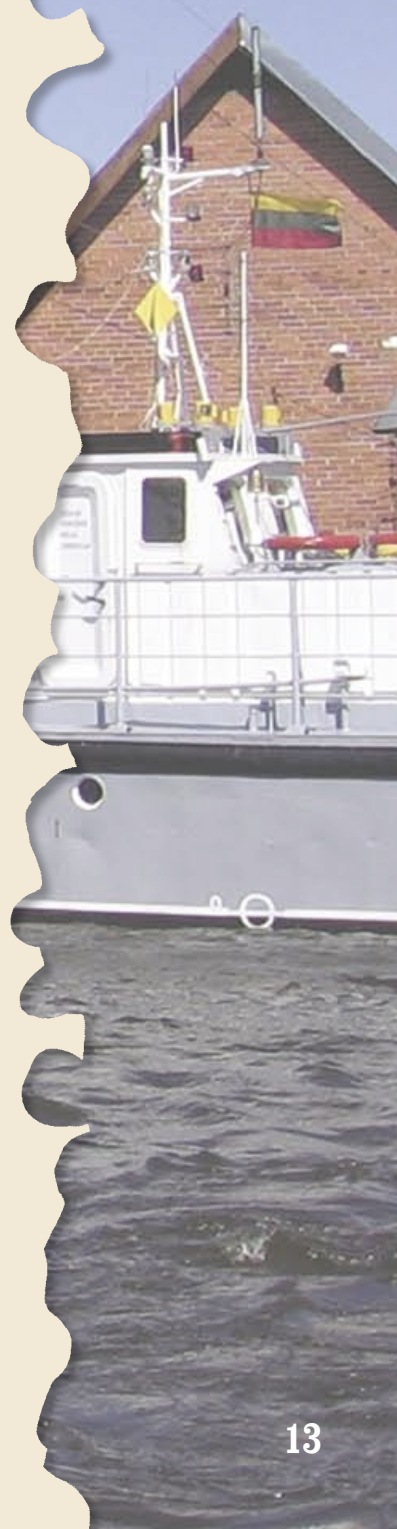
целью восстановление и популяризацию культуры Малой Литвы. А жмудская культура, традиции и обычаи Шилутского района запечатлены в собраниях Центра старинных деревенских традиций и Этнокультурного центра жмудского района.

ШИЛУТСКИЙ РАЙОН – ТУРИСТИЧЕСКИЙ ПРОДУКТ Шилуте – восходящая звезда на карте европейского туризма

Муниципальный совет Шилутского района утвердил стратегический план развития этой территории на 2005–2014 гг. Главный девиз этого плана – «Шилутский район – восходящая звезда на карте европейского туризма». Муниципальные власти принимают участие в разных программах фондов ЕС и уже предъявили ряд проектов, имеющих целью улучшение общественного туризма. Совет решил продолжать процесс развития системы объектов водного туризма посредством реконструкции доков в регионе, а также учредить региональный культурный и туристический центр Малой Литвы в шилутском имении Г. Шеу. Муниципальный совет и администрация муниципалитета готовы приложить все усилия, чтобы туристы, посещающие приморский район, получили незабываемые впечатления.

Культура приморского района отличается не только особенным историческим наследием, но и смелыми инновациями, предусмотренными в стратегическом плане развития региона, и своими целями укрепления демократии, предпринимательства, разнообразности выражения и глубокой интеграции с национальной и европейской культурами.

Благодаря своему уникальному географическому положению и пейзажам, а также оригинальной этнокультуре, Шилутский район является привлекательным и многообещающим местом для туристского бизнеса. Приморский район, Неман и его дельта ежегодно притягивают туристов из Литвы и из заграницы. Есть еще одна особенность приморского района: здесь туристический сезон может длиться дольше, чем в других районах Литвы: он начинается ездой для смельчаков по затопленным дорогам и полям, затем предлагает летние удовольствия среди великолепной природы и свое богатое историко-культурное наследие, а завершается рыбной ловлей на покрытом льдом Куршском заливе.

HISTORIA I DZIEDZICTWO

Encyklopedia podaje jako datę założenia Sławska (do 1946 r. Heinrichswalde) rok 1292, ale brak bliższych wzmianek pochodzących z tego okresu. Wiadomo, że w 1657 r. ziemie leżące pomiędzy Tylżą i Labiawą zostały nadane przez elektora Fryderyka Wilhelma psiarczykowi Heinrichowi Erentreichowi i pojawiły się w dokumencie z 1678 r. pod nazwą „Heinrichswalde”. W 1738 r. Heinrichswalde przeszło pod panowanie króla Prus Fryderyka Wilhelma I.

W 1753 r. przyszły filozof Emmanuel Kant przybył do pobliskiej posiadłości należącej do hrabiego Kaiserlinga, gdzie zajmował się edukacją jego dzieci.

W czasie wojny siedmioletniej ludność Heinrichswalde przysięgła wierność rosyjskiej carycy Elżbiecie. Półżołone w pobliżu drogi Tylża-Labiawa Heinrichswalde nie zostało objęte działaniami wojennymi, ale ucierpiało na skutek silnego sztormu w 1761 r. Wały ochronne zostały odbudowane przez kapitana Aleksandra Obrieżnikowa, który przekazywał co tydzień raporty generałowi-gubernatorowi Prus, Wasilijowi Suworowowi (ojcu znanego dowódcy wojskowego).

W 1812 r. posiadłość Heinrichswalde kupił hrabia Otto Dietrich von Kaiserling, uczestniczący w wyzwoleniu Królewca z rąk Francuzów, członek zakonów rycerskich i pułkownik armii rosyjskiej.

28 października 1818 r. Heinrichswalde stało się siedzibą powiatu Elchniderung („Dolina tosi”).

Prowincjonalne życie bardzo się ożywiło w 1891 r., w którym uruchomiono linię kolejową łączącą Heinrichswalde z Królewcem i Tylżą. Na początku XX wieku powiat zastąpił jako znane uzdrowisko. Czyste powietrze, nieskażone lasy i rzeki, bogate w tereny łowieckie dostrzeżone zostały nawet przez członków rodziny królewskiej. Księżę Fryderyk Karol po raz pierwszy odwiedził te strony w 1862 r., kiedy to ustrzelił tosia, którego poroże miało 22 odnogi. Cesarz Niemiec Wilhelm II spędzał swój wolny czas w domku myśliwskim „Peit”. Obszar leśny w okolicy wsi Zekenburg (Zapowiednoje) został przekształcony w rezerwat przyrody, w którym realizowany jest program hodowli tosia.

O wydarzeniach pierwszej wojny światowej przypominają pochodzące z tego okresu mogiły zbiorowe.

W 1916 r. w Heinrichswalde wybudowano basen z wodą mineralną, który funkcjonuje po dziś dzień i jest zasilany z jedyne go źródła wody mineralnej w obwodzie kaliningradzkim. Według spisu ludności przeprowadzonego w 1939 r. powiat Elchniderung liczył 55 376 mieszkańców (w tym 3 500 w Heinrichswalde). Na jego terenie mieściło się

ISTORIJA IR PAVELDAS

Enciklopedijoje pateikiama, kad Slavskas (Gastos) (iki 1946 m. Heinrichswalde) buvo įkurtas 1292 metais, tačiau jokių aprašymų iš to laikmečio nėra. Žinoma, kad 1657 m. Didysis kurfiurstas Fridrichas Vilhelmas žemės valdą tarp Tilžės ir Labguvos padovanojo jėgeriui Heinrichui Erentrachtui, ir ši vieta 1678 m. dokumente jau vadinama „Heinrichswalde” – Heinricho giria. 1738 m. Heinrichswaldė pateko į Prūsijos karaliaus Fridricho Vilhelmo valdas.

1753 m. tuomet dar niekam nežinomas jaunas filosofas Imanuelis Kantas, netoliese esančiame grafo Kaiserlingo dvare mokė grafo vaikus.

Septynmečio karo metu Heinrichsvaldo gyventojai prisiekė ištikimybę Rusijos imperatorei Jelizavetai. Prie Tilžės – Labguvos kelio esanti Heinrichsvaldė karo nuostolių nepatyrė, tačiau 1761 metais ją nuniokojo stipri audra. Apsauginių dambų atstatymui vadovavo kapitonas Aleksandras Obrežnikovas ir apie tai kas savaitę turėjo raportuoti Prūsijos generalgubernatoriui Vasilijui Suvorovui (garsaus karvedžio tėvui).

1812 m. Heinrichsvaldės dvarą nupirko grafas Otas Ditrichas Kaiserlingas (Otto Dietrich von Kaiserling), riterių ordinų narys ir rusų kariuomenės pulkininkas, dalyvavęs Karaliaučiaus atkariavime iš prancūzų.

1818 m. spalio 28 d. Heinrichsvaldė tapo Elchniderungo apskrities centru. („Briedžių slėnis”)

Provincijos gyvenimas labai pagyvėjo 1891 m., kai buvo nutiestas geležinkelis, sujungęs Heinrichsvaldę su Karaliaučiumi ir Tilže. XX amžiaus pradžioje apskritis tapo garsiu kurortu. Grynas oras, švarūs miškai ir upės, turtingi medžioklės plotai atkreipė netgi karališkosios šeimos dėmesį. Kunigaikštis Fridrichas Karolis per pirmąjį apsilankymą 1862 m. šiose vietose nukovė briedį su 22 atšakomis ant ragų vainiko. Vokietijos kaizeris Vilhelmas II savo laisvalaikį leisdavo medžiotojo namelyje „Peit”. Miškas Zekenburgo (Zapovednoje) (Kryžionai) kaimo apylinkėse buvo paskelbtas draustiniu, kuriame buvo vykdoma briedžių veisimo programa.

I Pasaulinio karo įvykius primena išlikę bendri kapai.

1916 m. Heinrichsvaldėje buvo pastatytas iki šiol veikiantis mineralinio vandens baseinas, užpildomas iš vienintelio Karaliaučiaus (Kaliningrado) srityje mineralinio vandens šaltinio. Pagal 1939 m. atliktą gyventojų surašymą Elchniderungo apskritis turėjo 55 376 gyventojus (3 500 gyveno Heinrichsvaldėje). Jos teritorijoje buvo 86 mokyklos, kuriose mokėsi 7 493 moksleiviai, veikė 10 pieninių,

HISTORY AND HERITAGE

In an encyclopaedia, the date for the founding of Slavsk (Heinrichswalde until 1946) is given as 1292, but information about the early history has not come down to us. It is known that in 1657 a land-holding between Tilsit and Labiau was given to the huntsman Heinrich Erentreich by the Elector Freidrich Wilhelm,

which appears under the name "Heinrichswalde" in a document of 1678. In 1738 Heinrichswalde came under the dominion of the king of Prussia, Freidrich Wilhelm I. In 1753 the future philosopher Emmanuel Kant came to a nearby estate belonging to Count Kaiserling, in the capacity of tutor to the count's children. In the years of the Seven Years War the people of Heinrichswalde swore allegiance to the Russian Empress Elizabeth. Situated to one side of the Tilsit-Labiau road, Heinrichswalde did not fall into the zone of military engagements, but suffered from a severe storm in 1761. Dykes were restored by Captain Alexander Obryezkov, who provided weekly reports to the Governor-general of Prussia, Vasily Ivanovich Suvorov (father of the renowned military leader). In 1812 the estate of Heinrichswalde was purchased by Count Otto Deitrich von Kaiserling, a participant in the liberation of Königsberg from the French, holder of Russian chivalric orders and colonel of the Russian army. On the 28th October 1818 Heinrichswalde became centre of the district of Elchniderung ("Valley of Elks"). Provincial life was greatly enlivened in 1891 by the opening of a railway line connecting Heinrichswalde with Königsberg and Tilsit. Towards 1900 the district found fame as a health spa. The clean air, pristine forests and rivers with rich hunting grounds even attracted members of the royal family. Prince Freidrich Karl came for the first time in 1862, and brought down an elk with antlers in 22 branches. The Emperor of Germany Wilhelm II spent his leisure time in the hunting lodge 'Peit'. The forest tract in the region of the village of Zekenburg (Zapovyednoye) was converted into

ИСТОРИЯ И НАСЛЕДИЕ

Согласно энциклопедии, город Славск (до 1946 г. Хайнрихсвальде) был основан в 1292 г., но информация об его ранней истории до нас не дошла. Известно, что в 1657 г. курфюрст Фридрих Вильгельм передал землю между Тильзитом (сегодня Советск) и Лабиау (сегодня Полесск) в аренду егерю Хайнриху Эрентрайху, а в документе, датированном 1678 г., упоминается именно название «Хайнрихсвальде». В 1738 г. Хайнрихсвальде перешел во владение короля Пруссии Фридриха Вильгельма I. В 1753 г. будущий философ Иммануил Кант приехал в соседнее поместье, принадлежащее графу Кайзерлингу, и стал домашним учителем детей графа. Во время Семилетней войны жители Хайнрихсвальде присягнули на верность российской императрице Елизавете Петровне. Хайнрихсвальде, расположенный по одну сторону дороги Тильзит-Лабиау, не попал в зону военных действий, но в 1761 г. пострадал от сильного шторма. Восстановлением разрушенных во время шторма дамб руководил капитан Александр Обрезков, который еженедельно подавал рапорты генерал-губернатору Пруссии Василию Ивановичу Суворову (отцу знаменитого полководца). В 1812 г. имение Хайнрихсвальде приобрел граф Отто Карл Дитрих фон Кайзерлинг, участник освобождения Кенигсберга от французов, кавалер российских военных орденов, полковник русской армии. 28 октября 1818 г. Хайнрихсвальде стал центром округа Эльхнидерунг («Лосиная долина»). В 1891 г. провинциальную жизнь заметно оживило открытие железной дороги, соединяющей Кенигсберг с Тильзитом. К 1900 году район приобретает славу оздоровительного курорта. Чистый воздух, девственные леса, реки и богатые охотничьи угодья привлекали даже членов королевской семьи. В 1862 г. на свою первую охоту приехал туда Фридрих Карл и застрелил лося, рога которого имели 22 ветви. Император Германии Вильгельм II проводил свободное время в охотничьем доме «Паит». Огромный лесной массив в районе деревни Зекенбург (Заповедное) превращается в заповедник, в котором проводится программа по выращиванию лося. О событиях первой мировой войны напоминают братские могилы. В 1916 г. в Хайнрихсвальде был построен бассейн с минеральной водой, который функционирует по сей день и является единственным в Калининградской области открытым минеральным источником. Согласно переписи населения, проведенной в 1939 г., в округе Эльхнидерунг жило 55376 человек (3500 в Хайнрихсвальде); было там 86 школ, в которых занимались

86 szkół, w których uczyło się 7 493 uczniów, działało 10 mleczarni, 9 młynów, 8 tartaków, fabryka mebli, 3 cegielnie, 2 gazownie, krochmalnia i ponad 50 przepompowni tworzących sieć nawadniającą grunty. Z Heinrichswalde związanych było kilku sławnych ludzi. Urodzili się tutaj: znakomity organista Andrikis Wudrus (1783 r.), wybitny przedstawiciel Oświecenia Freidrikas Kurszaitis (1806 r.) oraz nadprezydent Prus Ernst Zier (1869 r.).

Druga wojna światowa odcisnęła swoje piętno na losach ludzi, państw, miast i miasteczek. 20 stycznia 1945 r. Heinrichswalde bez walki zajęli żołnierze radzieccy, a 7 września 1946 r. na pamiątkę zwycięstwa nad faszyzmem zmieniono jego nazwę na Sławsk („sława” to po rosyjsku chwala). Wydarzenie to zapoczątkowało nowy okres w historii tego starego miasta.

ATRAKCJE TURYSTYCZNE Obwodowy szlak rowerowy

Szlak rozpoczyna się w Sławsku (1), gdzie w Centrum Informacji Turystycznej można otrzymać odpowiednie foldery i mapy, a także znaleźć dodatkowe informacje o niepowtarzalnym krajobrazie oraz historii regionu. Szlak wiedzie dalej małą żwirową drogą obok przepompowni i domków letniskowych (2), a następnie przechodzi w starą aleję dębową (3) biegnącą w kierunku Timirjazewa (4). Tablica informacyjna w Timirjazewie zawiera informacje o ruinach kościoła i pomnikach upamiętniających wydarzenia wojenne.

Z Timirjazewa szlak wiedzie w kierunku Zapowietnoje przez około 4 km, a potem skręca w prawo w żwirową drogę wiodącą do Matrosowki (5), gdzie można zorganizować piknik. Z Aisty szlak prowadzi wzdłuż nasypu, częściowo groblą z olśniewającym widokiem na deltę Niemna oraz częściowo ponad groblą porośniętą rzędem starych wierzb.

W Bolszych Beriezkach (6) można się zatrzymać i podziwiać wspaniałą kolonię bocianów. Ponadto można tu rozbić namiot na terenie małego obozowiska ze stołami, tablicą informacyjną, toaletami i śmietnikiem lub skorzystać z noclegu ze śniadaniem. Można także zabrać rowery na małą łódź, przeprawić się przez Matrosówkę i pojechać okrężną drogą na rowerach do wioski rybackiej Prichały lub (jeżeli wcześniej uzyska się zezwolenie) do Mysowki.

Trasa biegnie dalej żwirową drogą na grobli do Zapowietnoje (7), gdzie można skorzystać z noclegu ze śniadaniem, a także zostawić rowery i spędzić dzień, pływając wypożyczonym kajakiem po jeziorze i kanałach znajdujących się na zachód od wsi (8) i obser-

9 malūnai, 8 lentpiūvės, baldų fabrikas, 3 plytinės, 2 dujų gamyklos, krakmolo gamykla ir daugiau kaip 50 perpompavimo stočių, sudarančių gruntų drėkinimo sistemą. Su Heinrichsvalde buvo susiję keletas žymių žmonių. Čia 1783 m. gimė garsus vargonininkas Endrikis Vudrus, 1806 m. gimė garsus švietėjas Fridrichas Kursaitis, 1869 m. – Prūsijos oberprezidentas Erichas Zijeris (Erich Zier).

II Pasaulinis karas pakeitė žmonių, valstybių, miestų ir miestelių likimus. 1945 m. sausio 20 d. Heinrichsvaldę be kovos užėmė rusų kariuomenė, o 1946 m. rugsėjo 7 pažymint pergalę prieš fašizmą ji buvo pavadinta Slavsku („slava” – rusiškai „šlovė”). Šis įvykis pradėjo naują šio seno miesto istorijos laikotarpį.

TURISTINĖS ĮDOMYBĖS Rajono dviračių maršrutas

Maršrutas prasideda Slavske (Gastos) (1). Čia esančiame Turistinės informacijos centre galima gauti atitinkamą informaciją ir žemėlapius, bei papildomų žinių apie nepakartojamą šio regijono kraštovaizdį ir istoriją. Maršrutas iš pradžių veda siauru žvyrkeliu pro perpompavimo stotį ir vasarnamius (2), o toliau pereina į seną ažuolų alėją (3), kuri veda į Timiriazevą (Naujoji) (4). Informacinė lentelė Timiriazeve pateikia informaciją apie bažnyčios griuvėsius ir karo įvykius įamžinančius paminklus.

Iš Timiriazevo maršrutas maždaug 4 km eina Zapovednoje (Kryžionai) kryptimi, o toliau pasuka į dešinę, ir žvyrkeliu veda prie Matrosovkos (Gilija) (5), kur galima surengti iškylą. Nuo Aistos upelio maršrutas eina palei dambą, vietomis pačia damba, nuo kurios atsiveria akinantis Nemuno deltos vaizdas su ant dambos augančia senų gluosnių eile.

Galima sustoti vietovėje Bolšyje Berežki (Lapynai(senieji)) (6) ir stebėti puikią gandrų koloniją. Be to, čia galima apsistoti, pasistačius palapinę nedidelėje stovyklavietėje, su įrengtais stalais, informacine lentele, tualetais ir šiukšlių konteneriu, arba išsinuomojus nakvynę su pusryčiais. Taip pat galima pasiimti dviračius, sėsti į nedidelę valtį, persikelti per Matrosovką ir dviračiais aplinkiniu keliu nuvažiuoti iki žvejų kaimelio Pričialy (Isė) arba (jei iš anksto bus pasirūpinta leidimu) – į Mysovką (Karklė).

Toliau maršrutas veda pylimu bėgančiu žvyrkeliu iki Zapovednoje (Kryžionai) (7), kur galima gauti nakvynę su pusryčiais, čia palikti dviračius ir praleisti dieną, išsinuomota valtimi plaukiojant po ežerą ir į Vakarus už kaimo (8) esančiais kanalais, stebint

a nature reserve, in which an elk breeding programme was carried out. One is reminded of the events of World War I by communal war graves. In 1916 a swimming pool of mineral water was constructed in Heinrichswalde which still functions in our own time, being the only flowing mineral water spring in the Kaliningrad Oblast. According to the data of a 1939 census, 55376 people lived in the district of Elchniderung (3500 in Heinrichswalde); there were 86 schools with 7493 pupils, 10 dairy factories, 9 mills, 8 saw-milling businesses, a furniture factory, 3 brick-works, 2 gas-works, a starching business and more than 50 pumping stations for the land improvement network. The names of several famous people are linked with Heinrichswalde. It was the birth-place of the eminent organist, Andrikis Vudrus (1783), the learned representative of the Enlightenment Freidrikas Kurshaitis (1806), and the Uber-President of Prussia Ernst Zier (1869). World War II intervened in the destinies of people, countries, cities and towns. Heinrichswalde was occupied by Soviet troops without a fight on the 20th January 1945 and on 7th September 1946 it was renamed Slavsk, in honour of the glorious victory over fascism ("slava" means glory in Russian). So began a new period in the history of an old town.

SLAVSK – TOURISTIC PRODUCT

Pilot bicycle trail

The trail starts in Slavsk (1) where information and maps can be obtained at the Tourist Information Centre. Here is also additional information on the unique landscape and history. The route follows a small gravel road past a pumping station and a datcha area (2) before turning into an old oak alley (3) towards Timirjazevo (4). In Timirjazevo an information board tells about the church ruin and the war memorials.

7493 ученика, 10 молочных заводов, 9 мельниц, 8 лесопильных заводов, фабрика мебели, 3 кирпичных завода, 2 газовых завода, крахмальный завод и свыше 50 насосных станций, обслуживающих мелиоративную сеть. С Хайнрихсвальде связаны имена нескольких известных деятелей. Именно здесь родился знаменитый литовский органист Эндрикус Вудрус (1783), ученый представитель эпохи Просвещения Фридрикас Куршайтис (1806) и обер-президент Пруссии Эрнст Зиер (1869).

Вторая мировая война повлияла на судьбы народов, стран, городов и городков. 20 января 1945 г. Хайнрихсвальде был занят без боя советскими войсками, а 7 сентября 1946 г. его переименовали в город Славск, в честь славной победы над фашизмом. Так начался новый период в истории старинного города.

СЛАВСК – ТУРИСТИЧЕСКИЙ ПРОДУКТ

Пилотажная велосипедная трасса

Трасса начинается в Славске (1), где в Туристическом информационном центре можно получить информацию и карты. Там доступна также дополнительная информация насчет уникального пейзажа и истории города. Трасса тянется вдоль узкой гравийной дороги, мимо насосной станции и дачного поселка (2), а потом переходит в старую дубовую аллею (3), которая ведет в Тимирязево (4). В Тимирязево на информационной доске можно прочитать о руинах церкви и памятниках погибшим солдатам.

Из Тимирязево трасса, на протяжении около 4 км, ведет в направлении Заповедного, а затем поворачивает направо при гравийной дороге, ведущей в Матросовку (5), где можно устроить небольшой пикник. От Аистов трасса тянется вдоль дороги, идущей через дамбу, проходя частично

wując bobry, orły i zimorodki. Można także udać się na dłuższą wycieczkę łodzią do Zalewu Kurońskiego.

Szlak wiedzie dalej wzdłuż mniejszej rzeki-kanalu, której brzegi porośnięte są brzoza, do kolejnej starej niemieckiej przepompowni i „Błękitnego Jeziora” (9), stanowiącego doskonały punkt do obserwacji ptaków wodnych, łąkowych i drapieżnych. Można także rozbić namiot na terenie małego obozowiska z toaletami i stołami piknikowymi.

Znad „Błękitnego Jeziora” szlak prowadzi niżej do podmokłego lasu olchowego, w którym można spotkać bociana czarnego, orły i dzięcioły. Szlak wiedzie dalej nasypem wzdłuż rzek (11) lub skrótem do zniszczonego mostu w Gromowie, gdy ten zarośnięty szlak (10) zostanie odbudowany. Na tablicy informacyjnej przy moście (12) można prześledzić losy mostu i znaleźć informacje o ptakach i zwierzętach występujących na tym obszarze.

Na drugim brzegu rzeki po około 5 km szlak skręca w lewo w kierunku Gastelowa, przebiegając obok pozostałości jednego z wyrobisk torfu. W Gastelowie można podziwiać gniazdo bociana zawieszone na filarze przy ścianie zrujnowanego kościoła (13), a następnie wrócić do Sławski główną drogą bądź, jeżeli uzyska się zgodę leśników i kolejarzy, bocznymi drózkami.

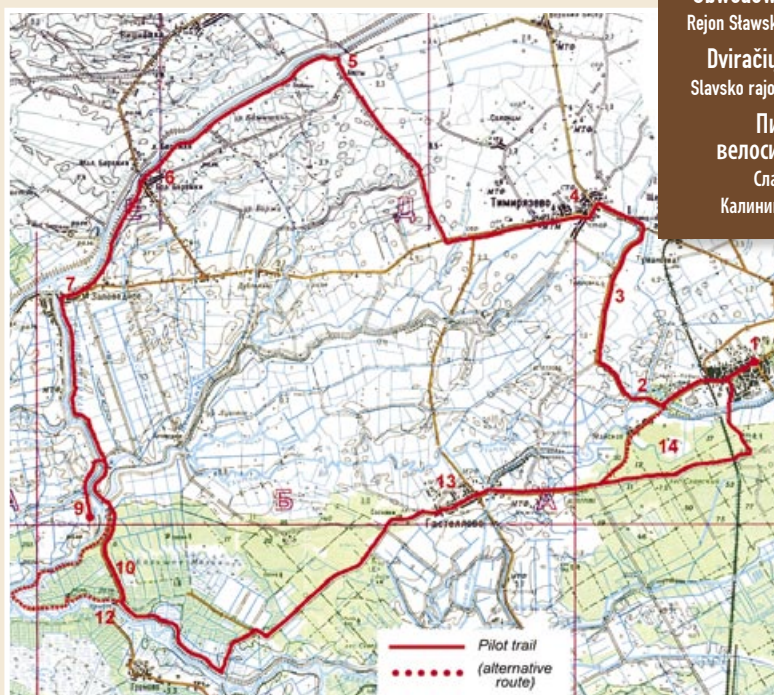

bebrus, erelius ir tulžius. Galima valtimi pasileisti ir į tolimesnę kelionę iki Kuršių Marių.

Maršrutas toliau veda palei mažesnę upę-kanalą, beržais apaugusiais krantais, iki kitos senos vokiškos perpompavimo stoties ir „Žydrojo ežero” (9) – puikios vietos stebėti vandens, sausumos ir plėšriuosius paukščius. Informacija apie toje vietoje sutinkamus paukščius pateikiama ten stovinčioje informacinėje lentoje. Čia taip pat galima pasistatyti palapinę nedidelėje stovyklavietėje su išskylavimo stalais ir tualetais.

Nuo „Žydrojo ežero” maršrutas veda palei drėgną alksnyą, kuriame galima išvysti juodąją gandrą, erelių ir genių. Toliau maršrutas eina upių pakrantės pylimu (11) iki seno tilto Gromove (Lauknos), kurį bus galima pasiekti ir trumpesniu keliu, kai tik tas užžėlęs takas (10) bus atstatytas. Į formacinėje lentelėje prie tilto galima perskaityti paties tilto istoriją ir apie šios vietos paukščius ir gyvūnus.

Kitame upės krante, maždaug už 5 km maršrutas suka į kairę link Gastelovo (Metėžernai), kelias bėga palei seną pramoninį durpyną. Gastelove galima pasigrožėti gandrų lizdais ant apgriuvusios bažnyčios fasado kolonų (13), po to sugrįžti į Sławską pagrindiniu keliu arba, jei pasisekė gauti miškų urėdijos ir geležinkelio tarnybos leidimus, grįžti šalutiniiais išskylautojų takais.

Pilot Bicycle Trail
Slavsk Rayon/Kaliningrad Oblast
Obwodowy szlak rowerowy
Rejon Sławski/Obwód Kaliningradzki
Dviračių maršruto trasa
Slavsko rajonas/Kaliningrado Sritis
Пилотажная велосипедная трасса
Славский район/
Калининградская область

Pilot trail = szlak obwodowy = maršruto trasa = Пилотажная трасса
(alternative route) = szlak alternatywny = alternatyvinė trasa = (альтернативная трасса)

After Timirjazevo the trail leads towards Zapovetnoe for about 4 km before turning right on the gravel road towards the Matrosovka (5), where a small picnic place can be build. From Aista the trail runs on the dike trail, partly on top of the dike with stunning views of the Nemunas delta landscape and partly below the dike following a row of old pollarded willows.

At Bolshiye Berezhki (6) it is possible to stop and admire the fantastic stork colony. Furthermore a small campsite with picnic tables, information board, toilet and garbage collection may be constructed and possibly also bed & breakfast. Also from Bolshiye Berezhki it may be possible to take the bicycles on a small boat across the Matrosovka and make a detour by bicycle to the fishing village of Prichaly or (if permit has been obtained beforehand) to Mysovka.

The route continues along the gravel dike trail to Zapovetnoe (7) where there may be possibility for bed & breakfast and also for letting the bikes rest at the bed & breakfast place and spend the day in rented canoes in the lake and channel system west of the village (8) among beavers, eagles and kingfishers – or even going for a longer boat trip to the Curonian Lagoon.

The route continues along a smaller birch-lined river/canal to another old German pumping station and the 'Blue Lake' (9), an excellent bird watching site with possibilities for both water birds, meadow birds and birds of prey. An information board here may explain about some of the bird species you are likely to see. Also a small camp site with toilet and picnic tables may be constructed.

From the 'Blue Lake' the trail continues down into wet elder forest with possibilities for seeing black stork, eagles and woodpeckers. The route may follow the dike trails along the rivers (11) or cut across to the ruined bridge to Gromovo, if this overgrown trail (10) is repaired. At the ruined bridge (12) an information board may explain the fate of the bridge and introduce some of the birds and animals found in the area.

After having followed the river for about 5 km the route turns to the left towards Gastellovo past one of the remaining peat extraction sites. At Gastellovo it is possible to wonder at the stork nest balancing on the pillar of ruined church wall (13) before continuing to Slavsk, either by the main road or, if an agreement with the forest and railway people can be reached, on smaller trails back to Slavsk.

по верху дамбы, и тогда можно восхищаться изумительными пейзажами дельты Немана, или же частично внизу дамбы, вдоль ряда старых подстриженных ив.

В Больших Березках (6) можно остановиться и полюбоваться прекрасной стаей аистов. В будущем там будет сооружен маленький палаточный городок со столами для пикника, информационной доской, туалетом и приспособлениями для сборки мусора, а также, возможно, будет построен пансионат. Кроме того, в Больших Березках имеется возможность переплыть с велосипедами на небольшой лодке через Матросовку или поехать в объезд в рыбацкую деревню Причалы, или же (если Вы заранее получили разрешение) в Мысовку.

Трасса ведет дальше вдоль гравийной дамбы в Заповедное (7), где будет возможность передохнуть в пансионате и, оставив там велосипеды, взять в прокат байдарки и провести весь день на озере и в системе каналов, находящихся на запад от деревни (8), любясь бобрами, орлами и зимородками – или даже отправиться в «дальнее плавание» к Куршскому заливу.

Трасса проходит вдоль реки/канала поменьше и ведет, в окружении ряда берез, в очередную старую немецкую насосную станцию, к «Голубому Озеру» (9) – замечательному месту для наблюдения птиц, как водоплавающих, так и луговых или хищных. На находящейся там информационной доске можно прочесть о некоторых видах птиц, которые вы хотели бы увидеть. Это место предоставляет также возможность сооружения небольшого палаточного городка с туалетом и столами для пикника.

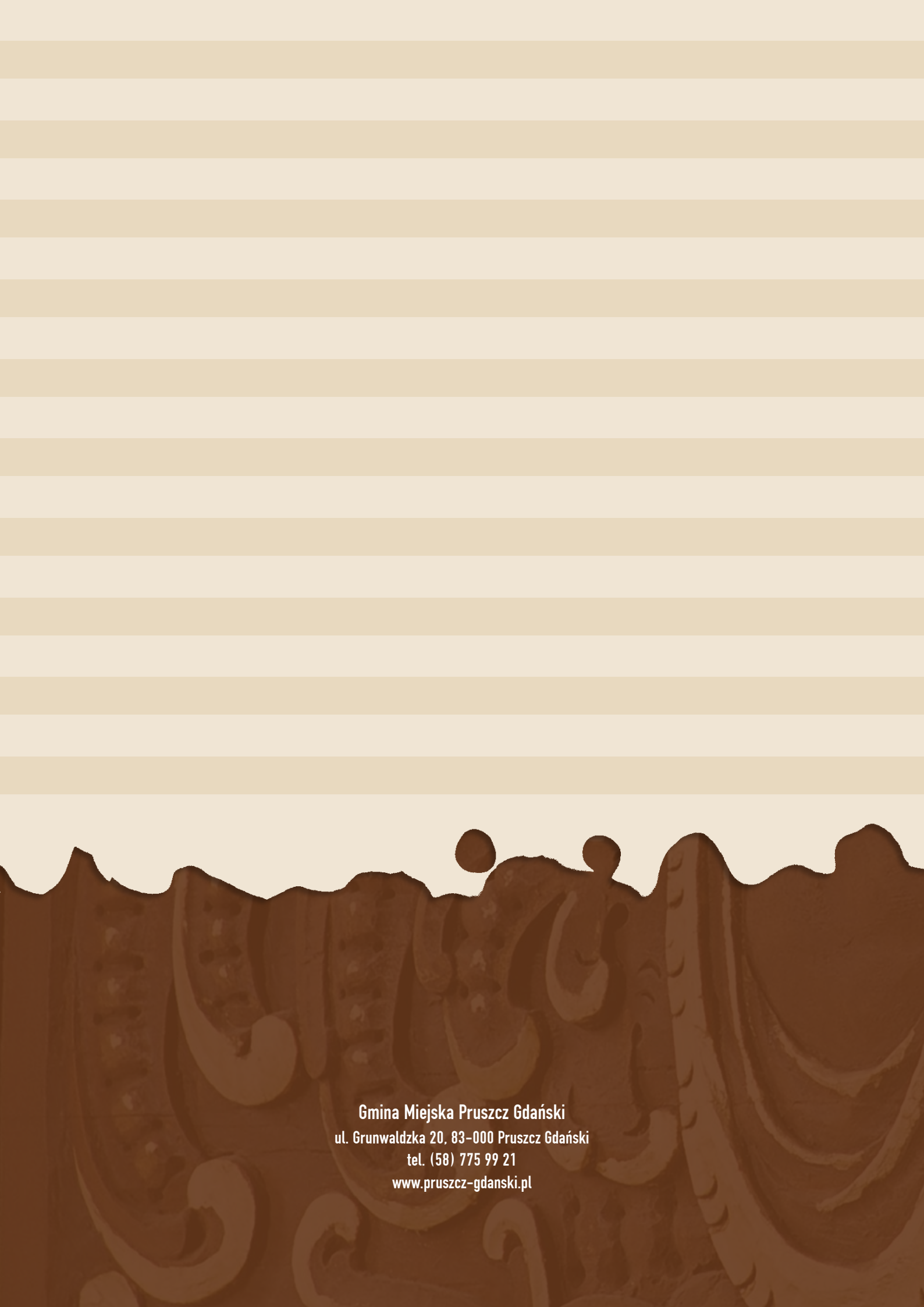
Дальше трасса ведет от «Голубого Озера» в старый влажный лес, в котором можно увидеть черных аистов, орлов и дятлов. Потом можно поехать либо дорогой через дамбу вдоль рек (11), либо пересечь реку, пользуясь разрушенным мостом, и направиться в Громово, если этот заросший путь (10) уже проезжий. На информационной доске возле разрушенного моста (12) находится объяснение судьбы моста и общие сведения о птицах и животных, обитающих в этом районе.

Проехав около 5 км вдоль реки, вам надо повернуть налево на Гастеллово и миновать один их сохранившихся участков по добыче торфа. В Гастеллово можно увидеть гнездо аистов на колонне разрушенной стены церкви (13), а потом продолжить поездку в направлении Славска, пользуясь главной дорогой или, если получите разрешение лесоводов и железнодорожников, дорогами поменьше обратно в Славск.

CALENDAR OF EVENTS

- Šilutė town feast – every May in Šilutė
- International project „Muziejų naktis“ in Šilutė – every May in Šilutė
- Cognitive trip around Šilutė district „Pajūriais, pamariais“ – June 2007 in Šilutė
- Photography exhibition „Amatų kiemelis“ in the yard of Šilutė museum – every July in Šilutė
- Literary autumn in Šilutė district „Prisijaukinkim žodį, paukštį, debesį...“ – every October in Šilutė
- Big Family Picnic – 3 of May in Pruszcz Gdański
- Days of Pruszcz – every June in Pruszcz Gdański
- The open air – June 2007 in Pruszcz Gdański
- International Photography Exhibition „My City“ – July 2007
- Goodbye Summer – every September in Pruszcz Gdański
- Tour de Pologne – September 2007 in Pruszcz Gdański
- Days of Slavsk – every June in Slavsk

Gmina Miejska Pruszcz Gdański
ul. Grunwaldzka 20, 83-000 Pruszcz Gdański
tel. (58) 775 99 21
www.pruszcz-gdanski.pl